

оскільки немає іншого способу визначити їх якість, як порівняти з еталоном.

Враховуючи здійснюваний Україною перехід до масової вищої освіти, слід також зазначити, що непрофільні вищі навчальні заклади, в яких функціонують юридичні факультети, мають активізувати просування на ринок освітніх послуг таких магістерських програм, які б відповідали суспільній потребі в підготовці юридичних кадрів для інфраструктури ринкової економіки, а згодом стали б підґрунтям для налагодження процесу неперервного навчання в умовах швидкого старіння знань, адже усвідомлення важливості навчання впродовж життя є характерною рисою більшості сучасних розвинених національних систем вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 20. — Ст. 134.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.
3. Каталог магістерських програм Національного університету біо-ресурсів і природокористування України на 2013-2014 навчальний рік / Під заг. ред. акад. НАН України і НААН України Мельничука Д.О. — К.: Видавничий центр НУБіП, 2013. — 604 с.

Стаття надійшла до редакції 14.05.13.

Ю. О. Шматова,
к.ю.н., старший викладач кафедри правового регулювання
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Образование — это то, что большинство получает,
многие передают и лишь немногие имеют.*
Карл Краус, австрийский писатель.

Престижність і популярність професії юриста останніми роками призвела до того, що кількість вузів, які готують фахівців у га-

лузі права, значно зросла. Цей факт, з одного боку, підвищив конкуренцію та змусив традиційні юридичні навчальні заклади модернізувати систему навчання і провести корекцію навчальних планів, а з іншого — породив величезну кількість юридичних факультетів.

Нині кількість правників України випереджає США (особливо чисельністю закладів вищої юридичної освіти). Це пов'язано з реалізацією Концепції розвитку юридичної освіти, яка спрямовано на розширення мережі вищих юридичних навчальних закладів (до 2000 року у 2–3 рази), і утворення «профільних» і «непрофільних» вузів.

Як результат, зросли й обсяги підготовки юристів: якщо в 1992 році загальна кількість студентів, які навчались у вищих юридичних навчальних закладах, становила близько 12 500, то на даний час тільки в Національній юридичній академії ім. Ярослава Мудрого навчається 15 042 студентів.

Щодо «профільного вузу», який готує юристів, то це скоріше міф, аніж реальність. Оскільки Закон України «Про освіту», не визначає даного терміну, а робити висновок про те, що вуз є профільним лише з назви вузу, є не досить логічним. Тому ми вважаємо, що «профільність» вузу повинна залежити в першу чергу від якості освіти, яка в ньому надається.

Так, в Україні освіту юристам надавали лише 5 профільних вузів державної форми власності, однак на сьогодні налічується 289 навчальних закладів, які готують юристів, на різних рівнях, — бакалаврів, спеціалістів, магістрів, з них 138 — недержавної форми навчання. Ці дані свідчать про те, що вузи стали універсальними. З одного боку, це є позитивною тенденцією, так як у деяких вузах навчальні плани за фахом «правознавство» включають і економічну підготовку, так як на ринку праці юристів у сфері бізнесу, корпоративних і земельних справ, захисту прав людини, інтелектуальної власності не вистачає, а такі вузи, як, наприклад, Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого, продовжує готувати в основному юристів для силових структур, а не юристів-господарників. Крім того, у непрофільних вузах студенти отримують не тільки юридичну спеціальність, а й додаткові знання по економіці, педагогіці тощо.

З іншого боку, якість юридичної освіти саме у непрофільних недержавних закладах є досить низькою. На жаль, приватні ВНЗ

не демонструють високі показники репутації (по якій оцінюють випускників ВНЗ працедавці) як, наприклад, в Англії.

Тому, проблема не в тому, що юристів багато, а проблема в їх недостатній кваліфікації, яка породжена корупцією, відірваністю від практики, низьким рівнем кваліфікованих кадрів, а також різким зниженням фундаментальних наукових досліджень у юридичних вузах. Отже, вирішити проблему неякісної юридичної освіти скороченням числа непрофільних вузів, які надають вищу юридичну освіту, на нашу думку, є не можливим.

Таким чином, було б доцільно:

— по-перше, враховуючи принцип економічної зацікавленості, держава повинна підвищити престиж професій інженера, конструктора, агронома наприклад, через цільові програми, які спрямовані на підвищену стипендію, гарантування працевлаштування або вирішення житлової проблеми молодих спеціалістів;

— по-друге, доцільно використати міжнародний досвід Німеччини, де право підготовки юристів мають лише державні навчальні заклади. Таким чином, юридичні факультети державних вузів повинні фінансуватися державою в повному обсязі і здійснювати навчання юриспруденції як на платній, так і безкоштовній основі.

Вирішити проблему неякісної освіти можна шляхом розробки проекту «стандарту вищого навчання у сфері юриспруденції», у якому передбачити, що питання якості юридичної освіти, встановлюватиметься на конкурсній основі за такими критеріями:

— наявність висококваліфікованих спеціалістів (докторів, кандидатів наук і юристів-практиків, із підвищеною їх кваліфікацією на базі як провідних юридичних факультетів, так і за кордоном);

— забезпечення літературою, підручниками, методичними посібниками та практикумами з дисциплін тощо;

— організація повноцінної практики для студентів-юристів, з подальшим працевлаштуванням. Як правило, державні вузи мають домовленості з різними підприємствами та організаціями, зокрема й за кордоном. Деякі навіть організовують закордонні стажування, щоб студенти згодом могли одержати дипломи іноземного зразка;

— попит випускників вузів при працевлаштуванні в державних органах влади, місцевого самоврядування та підприємствах, установах, організаціях (наприклад, враховуючи збірний рейтинг лідерів вищої освіти, складений на основі оцінок найкращих ро-

ботодавців країни, студенти КНЕУ імені Вадима Гетьмана юридичного факультету користуються попитом на ринку праці) тощо.

Крім того, було б доцільно на основі проведеного конкурсу надавати бюджетні місця юридичним факультетам непрофільних вузів.

Таким чином, ми вважаємо, що якість юридичної освіти не залежить від профілю вузу і тому є абсолютно необґрунтованим скорочувати державне замовлення як у профільних юридичних вузах (розпорядженням Кабінету Міністрів України № 416 від 14 квітня 2009 року) так і в непрофільних вузах, зважаючи лише на те, що в університеті імені Тараса Шевченка потрібно вивчати лише гуманітарні науки, в КНЕУ імені Вадима Гетьмана навчати –економістів.

Стаття надійшла до редакції 14.05.13.

Є. П. Коломієць-Людвіг,
старший викладач
кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КЛІНІЧНІ МЕТОДИ ЯК СКЛАДОВА НАЛЕЖНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТА

Сучасна ситуація з професійною підготовкою юристів у різних країнах світу характеризується тотожними проблемами. Як було відмічено на Міжнародній конференції у Гарварді, ринок юридичних послуг переповнений молодими спеціалістами, водночас відчувається гостра нестача дійсно кваліфікованих, професійних кадрів [1].

Чи не найбільш значимим коренем проблеми якісної підготовки юриста є невідповідність навчальної програми реально необхідним знанням і навичкам. Так, у Японії зазначений фактор спричинив реформу юридичної освіти, спрямовану на наближення програми університетів до реальних вимог професії. У результаті за п'ять років кількість випускників вузів, що успішно здали екзамен на звання адвоката, зросла з 3 % у 2002 р. до 25 % у 2010 р. [1].